

Bulbjerg Badehotel

Af Kaj Sekkelund

Kaj Sekkelund

Født 1957.

Mag.art. i samfundsvidenskab og historie fra Aalborg Universitet 1986.

Undervist på gymnasium og VUC, medarbejder på de lokalhistoriske arkiver i Thisted og Fjerritslev.

Tidligere artikler i *Han Herred Bogen* 1998, 2003 og 2006. Forfatter til bøgerne

»Søfart, handel og bondeøkonomi – Thisted 1814-50« (1993) og »Apostlens langhårede berømmelse – Dengang

John Lennon og Yoko Ono kom til Thy – og det der fulgte« (2020).

»Stormen svinger sig om Bulbjerg. Det mest majestætiske sted i Danmark: For bjergets fod ligger verden og havet milevidt knælende, havet i en blå flammehalvmåne og landet, lige til Lundsford og Tømmerby Kirke, til Thorup og Fjerritslev lige så bølgende, lige så forvitret i klokkerødt i klitters hvide ansigt og den tætte klittag der bølger som hår.«

Thit Jensen, 1918

Bulbjerg er et øde sted i landet, kun formet af vejr og vind. Men det har ikke været helt forladt; der findes oldtidsfund, som bevidner menneskelig aktivitet langt tilbage i tiden. Og der har været en livlig søfart omkring stedet i vikingetiden. Desuden blev Nordstranden, det gamle navn for kysten fra Klitmøller til Skagen, hjemstedet for skudehandlen på Norge helt frem til sidst i 1800-tallet. Og få kilometer fra Bulbjerg fandtes skudehandelspladserne Thorup Strand og Lild Strand.

Der kan rundt omkring på egnen findes gamle huse, som helt eller delvis er bygget af drivtømmer og limsten. Hvis der ikke var andet arbejde at få, kunne man »gå til Bulbjerg,« som det blev sagt.

Lokalhistorikeren Bent Græsbøll har fundet det, der med sandsynlighed er det ældste skriftlige kildested, hvor Bulbjerg nævnes. I 1503, hvor man for længst var i gang med at bryde limsten ved Bulbjerg, afsendte Povl Andersøn – prior til Vrejlev Kloster i Vendsyssel – et brev til herremanden på Aagaard ved Fjerritslev, Mouritz Nielsøn, modtaget 28. august samme år. Andersøn spurgte i brevet, om han »for Guds og Skt. Niels' skyld ville unde mig nogle limsten af Bulbjerg til klosterbyggeri.«¹ Andersøn synes selv at have villet tage sig af transporten. Og limstensbrydningen har været fortsat helt op til nyere tid.²

¹ Græsbøll, 1982, side 36-37

² I Havbådehuset i Slettestrand, indviet 2011, er de indvendige vægge beklædt med smukke limsten fra nedbrudte bygninger i Vester Han Herred.

Bulbjergfesterne

Der blev i 1835 indført en stænderforsamling, som var et begrænset demokrati for adel og borgere i Danmark. I løbet af 1800-tallet voksede dét, der er blevet kaldt en national vækkelse, frem i landet. En af årsagerne var tabet af Norge, og bevægelsen blev større igen efter 1864, hvor vi mistede Slesvig og Holsten. Desuden var der en stigende opposition til den enevældige kongemagt, selv om det ofte blev kaldt »til fremme af folkeligheden«.

Den kendte forfatter St. St. Blicher havde været blandt initiativtagerne til Himmelbjergfesterne. Og det har sandsynligvis været forbilledet for de folkefester, der blev afholdt på Bulbjerg. Bulbjergfesterne har fået mindre opmærksomhed, muligvis fordi det foregik på den mere øde egn.

Bulbjerg Selskabet blev stiftet i 1840 af hr. herredsfuldmejtig Bredstrup på Skerpinggaard, hr. proprietær Kierulf på Fjerritslev Vestergaard og hr. pastor Obel i Øsløs. Efter henvendelse blev hans højvelbårenhed, hr. konferentsraad og amtmand Gerhard Faye,³ kommandør af Dannebrog og Dannebrogsmænd, udnævnt til æresmedlem.

Det var de større gårdmænd, offentlige embedsmænd og lokale præster, som tog initiativet til Bulbjergfesterne. I indbydelserne til den første Bulbjergfest 1. juli 1840 stod der, at adgangen »ville blive nogle få mark«. Og der var adgang for »folk af alle stænder«. Foruden taler og sang ville der være beværtning samt underholdning bestående af musik, dans og fyrværkeri.

Thisted Amts Avis kaldte efterfølgende festen for »overmåde vellykket«.⁴ Selv om Bulbjergfesterne blev mindre med årene, var der skabt en tradition, der blev videreført på Bulbjerg Badehotel, omend i en lidt anden form. Og stedet blev mere kendt rundt i landet.

Badehotellet opføres

Det danske jernbanenet blev bygget og udvidet i løbet af 1800-tallet. Og i 1882 nåede skinnerne helt til Thisted. Aal-

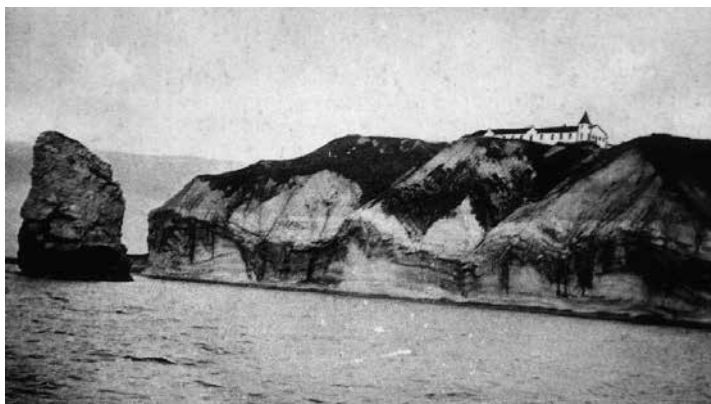
³ Gerhard Faye, født 22. februar 1760 i Lyngdal i Norge, død 10. marts 1845 i Thisted. Amtmand i Thisted Amt fra 1805 og blev især kendt for sin indsats for forbedring af vejvæsenet samt plantningssagen. Tillige forfatter, herunder udkom hans »Litteraire Arbejder« (I-IV) i 1822-23

⁴ Græsbøll, 1982, side 61-67

Bulbjerg Badehotel blev opført i 1907 af købmand Hove i Vigsø og overretssagfører Michelsen i Thisted. Det blev flere gange udvidet, men nedrevet af den tyske besættelsesmagt i 1943. Foto: Lokalhistorisk Arkiv Fjerritslev.

Bulbjerg Badehotel set fra sydvest ca. 1910. Foto: Lokalhistorisk Arkiv Fjerritslev.

borg-Fjerritslev-Thistedbanen stod færdigudbygget i 1904.⁵ Den store verden var blevet mindre. De velstillede borgere i byerne kunne nu tage på landet og holde ferie, hvor den jyske vestkyst, især Skagen, blev et yndet rejsemål.

Fra 1904 kunne man nu tage toget helt til Frøstrup fra såvel Aalborg som Thisted. Og turismen bliver et erhverv i fremvækst. Nogle har øjnet en mulighed. Chr. Lund af Nørklit solgte i 1905 Bulbjergmatriklen til sagfører Michelsen og tømrermester K. Nielsen, begge fra Thisted, for 5.000 kroner.⁶ Men af uvisse årsager sker der ikke mere i sagen i et stykke tid, måske på grund af finansiering eller de nødvendige tilladelser.

⁵ Første del af jernbanen – fra Nørresundby til Fjerritslev – blev indviet 19. marts 1897, fortsættelsen til Thisted blev indviet 19. november 1904

⁶ www.geocaching.com

Forfatteren Thit Jensen ved Bulbjerg 1919. Foto fra Thit Jensen Arkiv i Farø.

Hotelprojektet var ikke uden protest. Sognepræst W.B. Hansen i Tømmerby skrev på opfordring af sognepræst Winther i Korsør og folketingsmand Lange i Slagelse et indlæg i Aalborg Stiftstidende med en henstilling til regeringen om at købe Bulbjerg med de ca. 90 tønder land. Begrundelsen var, at stedet havde interesse såvel i æstetisk som geologisk henseende. Men med det for tiden påtænkte projekt var der tale om privat udnyttelse og en mulig tilintetgørelse.⁷ Protesten fik ingen betydning, men det blev indledningen til mange års diskussion om naturfredning.

Den næste avisomtale fra Bulbjerg var en af de mange strandinger. En tirsdag morgen i begyndelsen af september 1906 strandede damperen »Normandiet« af Esbjerg på grund af tåge i nærheden af Bulbjerg. Damperen var lastet med træ. Ved at kaste en stor del af dækslasten over bord lykkedes det at komme fri af grunden. Men havet deromkring lå overstrøet med planke, som 8-10 motorbåde fra Lild Strand gik ud for at bjærge. Man fik også bjærget størstedelen; dog drev over 500 stykker ad Svinkløv og Slettestrand til, hvor man blev optaget af at skaffe disse i land.⁸

Få måneder senere blev det meddelt, at købmand Christen Søndergaard Hove i Vigsø (senere Thisted) og overretssagfører Michelsen i Thisted havde fået tilladelse af ministeriet til at drive gæstgiveri på Bulbjerg hvert år fra 1. maj til 30. september.

Rejsegildet fandt sted 30. maj 1907, hvor opførelsen af hotellet var så fremskreden, at kransen kunne rejses. Byggeriet skulle efter sigende være løbet op i 70.000 kroner, en temmelig stor pengesum dengang. Men de dårlige veje – det var stadigvæk grusveje – havde gjort transporten meget besværlig.⁹

Hotellet stod dermed færdig til den første sommersæson i 1908. Det er omkring dette tidspunkt, frøken Marie Mejlby¹⁰ forpagter hotellet. Senere køber hun hotellet og driver det med succes til 1938.

Frøstrup Gæstgiveri annoncerede, at køretøjer kunne fås på stedet. Men »større selskaber bedes bestille dagen i forvejen på tlf. 11«. Til slut blev der erindret om, at »der altid spises billigt på Frøstrup Gæstgiveri«.¹¹

7 Thisted Amts Tidende (ThAT) 29.11.1905

8 Fjerritslev Avis (FjA) 07.08.1906

9 FjA 03.05.1907, ThAT 08.08.1907 og www.geocaching.com

10 Ane Marie Mejlby var født 24. juli 1868 i Aarhus.

11 ThAT 08.07.1908

Allerede i 1909 blev traditionen med folkefester genoptaget. Lild Sogns Foreningsforening afholdt søndag 25. juli 1909 den første annoncerede folkefest på Bulbjerg efter hotellets opførelse. Den lokale forfatter Johan Skjoldborg¹² – kendt som husmandsdigteren og fortæller for husmandssagen – ville holde foredrag foruden fru Tolderlund. Frøken Mejlby ville sørge for beværtningstelt på festpladsen, og desuden ville et dansetelt forefindes. Og »hvis vejret tillader det, kan der fås lystture med motorbåde«,¹³

Petroleumsdrevne motorbåde var en nyskabelse på dette tidspunkt, og fiskerne kunne dermed tjene en ekstra skilling. Kombinationen af saglige talere fulgt af det mere folkelige og fornøjelige med dans og musik blev kendetegnende for de følgende års sommerfester på Bulbjerg.

Det næste år kunne man opleve et naturfænomen, der indimellem finder sted ved Bulbjerg – senest i marts 2022. Fjertritslev Avis kunne 11. marts 1910 berette, at »for nogle dage siden styrtede et stort stykke af Bulbjerg ud i havet. Klippevæggen, der efterhånden var bleven udhulet af havet, står nu lodret op. Det nedstyrtede stykke anslås til flere tusinde læs.«

Samme år blev der annonceret stor høstfest til søndag 21. august klokken 2.¹⁴ Høstfesten blev en fast årlig tradition; desuden blev det en fast regel, at festerne blev holdt om søndagen. Så kunne man holde blå mandag (uofficiel fridag)!

Det mondæne publikum

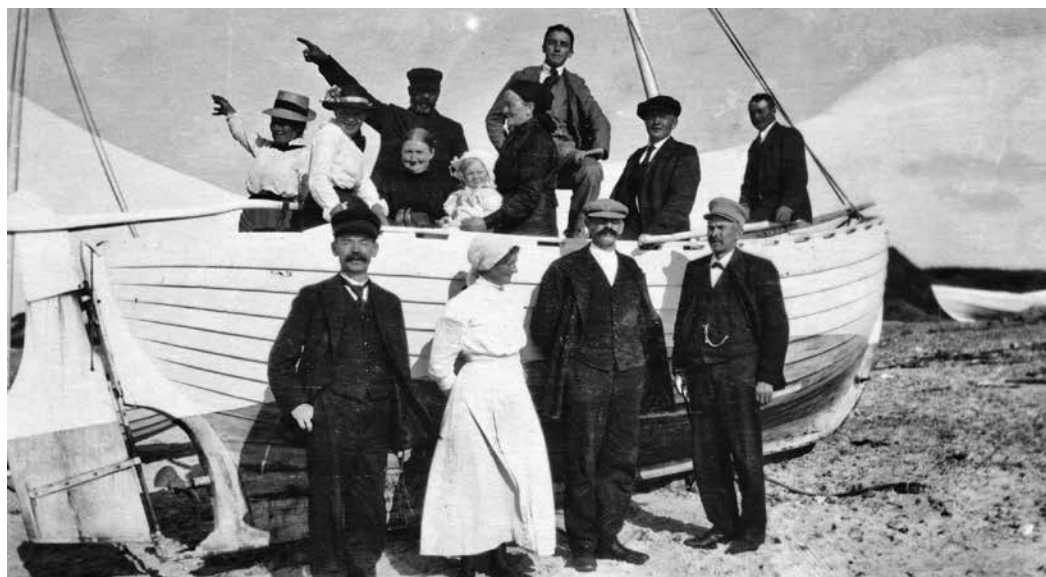
Det var ikke de jævne danskere, der prægede gæstelisten på hotellet. Avisen bragte fra 1911 og fremefter indimellem lister over de for tiden boende på hotellet. Således blev det meddelt, at 7. juli 1911 boede følgende på hotellet: Herredshøvding F.V. Funch med frue fra Stockholm, bogholder Grønbeck med frue fra København, doktor Poulsen med frue fra Viborg og assistent ved Nationalmuseet T. Thomsen.

Koncerterne og ballerne havde også fået en fast form. Koncernten 30. juli 1911 var med musikdirektør Petersen fra Thisted med bal bagefter. Også 20. august blev der holdt et arrangement med

¹² Johan Skjoldborg var født 27. april 1861 i Øsløs og virkede som lærer flere steder i Han Herred, herunder Kollerup og Koldmose. Omfattende forfatterskab og foredragsvirksomhed. Død 22. februar 1936 i Løgstør.

¹³ FjA 22.08.1908

¹⁴ FjA 11.03+12.08.1910

*De lokale fiskere arrangerer
sejlture for turisterne ca. 1910.
Foto: Else Krabbe.*

koncertsanger Jørgen Christensen fra Aarhus samt bal bagefter. Christensen gav flere koncerter på stedet denne sensommer.

På gæstelisten finder man 25. august 1911 følgende: Kontorchef Harhoff med frue og datter, herredsfoged Bang med frue fra Terndrup, købmand Gravesen fra Holstebro, koncertsanger Jørgen Christensen fra Aarhus, frøknerne Kragelund fra København, frøken Buckhave fra Thisted og frøken Rostrup fra Hjørring.¹⁵

Kunst og kongebesøg

Søndag 20. juli 1913 blev der holdt indvielse på udsmykningen af hotelsalen på Bulbjerg. Desuden oplyste annoncen, at skuespillere fra Thisted Sommerteater ville medvirke.

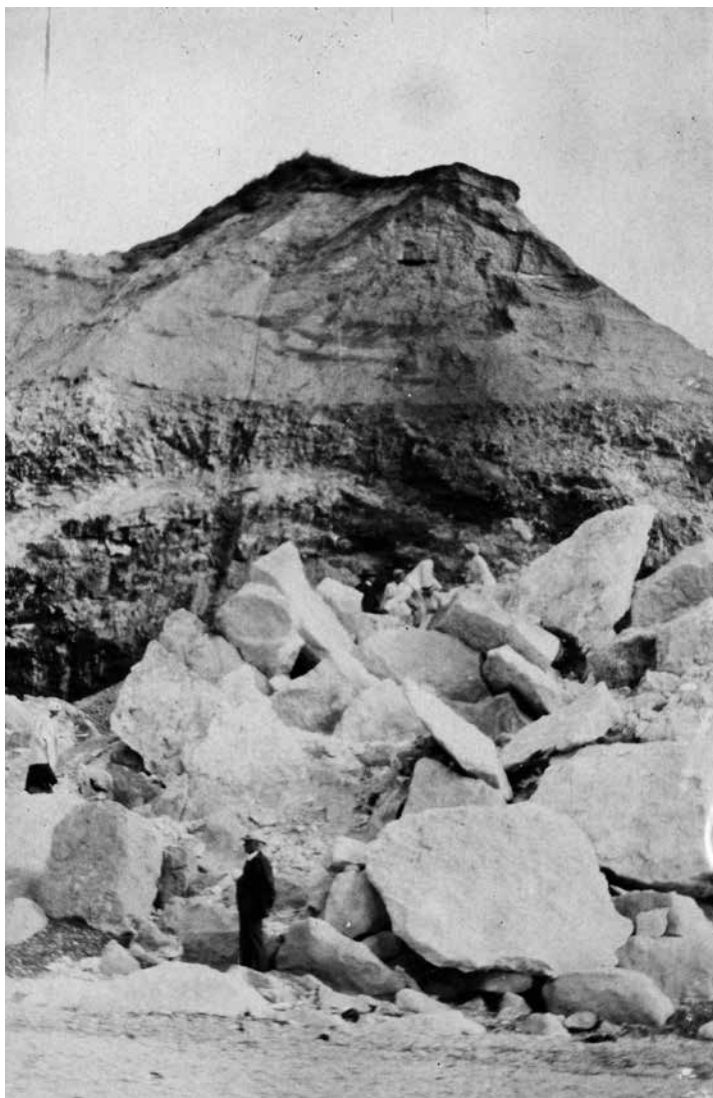
Det, der kom til at ske, var meget mere, end annoncen stillede i udsigt. Thit Jensen,¹⁶ der allerede var en kendt forfatter og foredragsholder, gjorde i flere år sommerophold på Bulbjerg sammen med sin 11 år yngre mand, Gustav Fenger¹⁷ – di-

¹⁵ FjA 07.07+28.07+28.08.1911

¹⁶ Marie Kirstine Dorothea Jensen, kendt som Thit Jensen, født 19. januar 1876 i Farsø, død 14. maj 1957 i Bagsværd. Forfatter og foredragsholder, der gennem populære romaner og stor personlig gennemslagskraft belyste kvinders stilling i samfundet.

¹⁷ Gustav Jehan Fenger, født 20. januar 1887 i Thisted som søn af distriktslæge Sophus Fenger, død 13. juni 1958 på Frederiksberg. Billedkunstner. Gift 1912-18 med forfatteren Thit Jensen, fra 1922 gift med Johanne Jensigne Svenné.

Sammenstyrtning af kalkklimten ved Bulbjerg, hvilket stadig sker engang imellem, her ca. 1910. Foto: Else Krabbe.

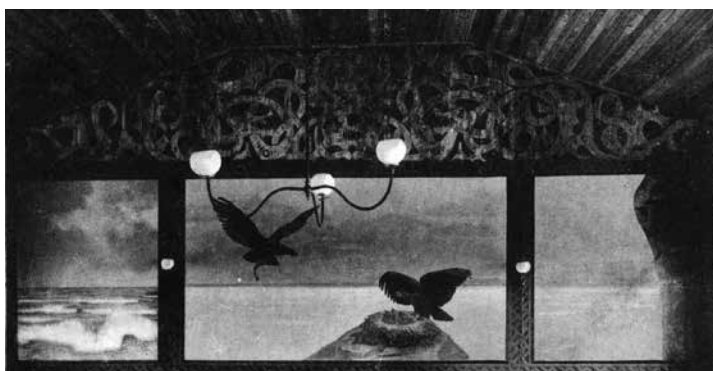

striktslægens søn fra Thisted. Fenger var nylig blevet udlært fra Kunstakademiet i København og havde brugt sommeren til at dekorere festsalen med motiver fra den nærmeste omegn, blandt andet en havørnerede på Skarreklit.

Ifølge et gammelt sagn skulle der have ynglet havørne på klimten. Det er ikke lykkedes at finde sagnet, men det vides med sikkerhed, at i nyere tid har skarven holdt til på Skarreklit og måske givet navn til stedet. Samtidig havde Thit Jensen fuldført en bog med titlen »Højeste Ret«, hvor handlingen blev henlagt til Kjølbygaard i Hunstrup ved Thisted.

*Salen på Bulbjerg Badehotel med kunstmaler Gustav Fengers udsmykninger fra 1913, hvor hotellet blev udvidet.
Foto: Lokalhistorisk Arkiv Fjerritslev.*

Stranden ved Bulbjerg set fra nordøst med sammenstyrtningen, fiskerbåde og badehuse til venstre og Skarreklit til højre ca. 1910. Foto: Else Krabbe.

Indvielsesfesten var ifølge avisreferatet yderst vellykket. Redaktør M. Aaberg fra Thisted holdt en lille tale, og skuespilnerne fra Thisted Sommerteater sang og læste op for et »meget talrigt publikum, der morede sig fortrinligt«. Salen »er meget smukt dekoreret af den unge kunstmaler Fenger, der sammen med frøken Mejlby høstede mange komplimenter, et animeret bal sluttede festen«. Publikum var lokale og mange fra Thisted, og der var så mange badegæster, som hotellet kunne rumme.¹⁸

Allerede dagen før havde der været fint besøg. Den danske kongefamilie kom forbi. Thisted fik som amtsby jævnlige besøg af kongen, og disse besøg blev betragtet som en stor begivenhed i byen. Kong Christian X besteg tronen i 1912; han var i 1898 blevet gift med Alexandrine af Mecklenburg-Schwerin, og året efter fødtes kronprins Frederik,¹⁹ der også var med på turen. Og det har formodentlig været den nytiltrådte konges første tur til Thisted.

Kongeskibet Dannebrog ankom til Thisted fredag 18. juli 1913 om aftenen lidt over klokken 7 efter at have passeret Feggesund, og de kongelige blev modtaget af en tætpakket menneskemasse på havnen. Borgmester Conradt Eberlin bød velkommen på byens vegne, hvorefter kongeparret hilste på byrådsmedlemmer og embedsmænd med damer.

Dagen efter var der arrangeret udflugt til Bulbjerg, hvor der blev stillet biler til rådighed af købmand N. Skaarup i Ræhr og vognmand Graves Hansen. Selskabet ankom klokken 10 til bjerget, hvor kongen, der var trænet sportsmand, straks besteg bjergets 47 meter og bestilte kaffe på hotellet. Det kongelige

¹⁸ FjA 18.07+25.07.1913

¹⁹ Nordisk Konversations Leksikon, bind 3, 1944, side 365

Bulbjergvej set fra nord – der blev af og til klaget over vejens ringe tilstand, her ca. 1910. Men yndeligt og malerisk var det med disse to sommerklædte veninder langs vejsporet – måske forfatteren Thit Jensen (th) i selskab med Else Kristine Stampe fra Aarhus. Foto: Else Krabbe.

selskab underholdt sig med hotellets badegæster, hvoraf der for tiden var ca. et halvt hundrede. Og kongen beskrives som venlig og ligefrem; desuden købte han en del prospektkort med Gustav Fengers malerier, inden gæsterne indskrev sig i hotellets gæstebog.

Herefter gik turen til fods til stranden. Men eftersom dronningen dårligt kunne udholde den besværlige opstigning, blev forfriskningerne på hotellet afbestilt. Og man valgte at bestige

Glade sommerdage på Bulbjerg Badehotel i 1910'erne. Foto: Else Krabbe.

På fotoet ses feriegæsten Else Kristine Stampe (Else Krabbes mormor) sidde model for maleren Gustav Fenger på Bulbjerg Badehotel i 1917. Indramningen viser det færdige resultat. Foto: Else Krabbe.

bilerne i stedet og køre til Thisted, hvor man ankom ca. klokken 11.45 og atter blev modtaget af mange mennesker. Men denne gang gik turen direkte til amtsgården, hvor der ventede forfriskninger.²⁰

Det har været glade dage denne sommer på Bulbjerg, den sidste inden krigen, hvor man var begyndt at indkalde reservister til hæren. Den efterhånden traditionsrige høstfest blev holdt 17. august, men det var sidst på sommeren. Alligevel har vi et badebrev, forfattet af Mogens Spleen, hvoraf fremgår:

Blandt de få tilbageblevne gæster var »de nydelige unge frøkner Rosa og Alma Møller fra København, den lærde og uforfærdede rigsarkivar dr. Willads Christensen, frøken la Cour fra Aalborg, et glimrende spiritistisk medium frøken Bolnartz samt frøken Christensen fra Fyn«. På dette tidspunkt var Thit Jensen og Gustav Fenger rejst til Paris efter at have været på Bulbjerg siden maj. Næste sommer dekorerede Fenger trappeopgangene til hotellets værelser, og desuden blev han kunstnerisk leder på udsmykningen til amts- og herredsudstillingen i Fjerritslev i juli 1914.

Mogens Spleen fortalte også lidt om livet på hotellet. Dr. Christensen gik i reglen i vandet uden tøj, »men når vi om aftenen spiller 'sorteper' eller 'bøv', er det med tøj«. Og der blev danset »Boston« og »bitte mand«. Snart ville det blive jægerens invasion. 1.000 tønder land var forbeholdt hotellets jagtgæster. »Det vrirler med vildt; vildænderne skræpper, og hønsene buldrer i vejret.«²¹

De følgende år

Livet på Bulbjerg fortsatte efter nogenlunde samme mønster de følgende år. Hvorfor lave om på en succes? En søndageftermiddagskoncert, som regel med gode musikere, fulgt af bal bagefter.

Således blev der holdt »ildfest« på Bulbjerg sankthansaften 1914 med koncert af frøknerne Kjølgaard fra Løgstør klokken 4-6 og om aftenen dans, fyrværkeri og sankthansbål. Onsdag 22. juli kom der besøg helt fra København, hvor koncertsangerinde frøken Dagmar Holm holdt sangaften med folkeviser til eget lut- og klaverakkompagnement. Billetter kunne fås ved indgangen à 1 krone og 0,75 i forlystelsesskat.²²

Kendisparret Thit Jensen og Gustav Fenger opholdt sig i de

²⁰ FjA 25.07.1913 og ThAT 19.07.1913

²¹ FjA 22.08+25.08.1913

²² FjA 19.07+21.07.1914

*Feriegæsten Else Kristine Stampe (th) sammen med hotelejer Marie Mejlby i klitterne.
Foto: Else Krabbe.*

samme dage på Bulbjerg og undgik selvfølgelig ikke opmærksomhed. Thit Jensen svømmede i den årle morgen klokken 8 en tur omkring Skarreklit, hvorefter hun arbejdede til klokken 6½, hvor middagsklokken ringede. Hun skrev på endnu en roman, hvor handlingen foregår blandt præster, samt et skuespil til Det Kongelige Teater fra hekseforfølgelsernes tid.²³

Bulbjerg Badehotel var blevet et kulturcenter med tilrejsende fra nær og fjern. Togrejsen fra Aalborg til Frøstrup var dengang ca. fire timer og fra Thisted ca. det halve. Og det fortælles, at man fra Thorup Strand, Lild Strand og endda fra Hanstholm kom sejlene til hotellets baller.

Festerne fortsatte tilsyneladende upåvirket af de krigshandlinger, der fandt sted tæt på landets grænser. I 1915 finder man

²³ FjA 24.07.1914

Overretssagfører Peter Kristian Johansen Stampe (1878-1936) og hustru, Else Kristine Stampe (1880-1957), fra Aarhus var i 1910'erne blandt sommergæsterne på Bulbjerg Badehotel. Foto: Else Krabbe.

endnu en gang en klaverkoncert med frøken Kjeldgaard fra Løgstør 13. juni, sankthansfest 27. juni samt violin- og klaverkoncert med A. Hove fra Thisted 25. juli.²⁴

Koncertsæsonen fulgte efterhånden et fast mønster kun med enkelte variationer. Sankthansfesten i 1916 blev sat stort op med et nyt enakters lystspil med Thisted Sommerteater og bagefter en koncert, hvor der blev sunget viser af Jeppe Aakjær og Erik Bøgh, fulgt af bal og bål, der blev afbrændt ved mørkets frembrud.

Senere samme sommer finder man en koncert med Emma Margrete og Anna Kjeldgaard 16. juli og 30. juli en koncert med operasangerinde fru Willi Zwicky fra København. Efter koncerten var der bal med Sand Kjeldsens Orkester²⁵ fra Fjerritslev. Thisted Sommerteater, der indledte sæsonen, skulle afslutte samme, hvor skuespillerparret Ellen og Aage Bruno 7. september gav en morsom forestilling med koncert bagefter. Billetprisen var 50 øre,²⁶ hvilket for mange dengang har været næsten en halv dagløn.

²⁴ FjA 11.06+25.06+23.07.1915

²⁵ Om Sand Kjeldsen og hans orkester, se Han Herred Bogen 1997 og 2011.

²⁶ FjA 11.07+23.07+25.07+05.09.1916

Successen vokser

Tilstrømningen til Bulbjerg voksede sig endnu større de følgende år. Det var stadigvæk de fine gæster, der logerede på hotellet. 17. juli 1917 kunne avisen fortælle, at badegæsterne var følgende: Forfatter fru Thit Jensen, maler Gustav Fenger, professorinde Levison, fru professor Ellinger, fru Gomel, frøknerne Lehman, Permin og Budde Lund, hr. Bach Rode, fru Clara Wieth og fru Hedvig Collin – alle af København – pastor Lange med frue fra Odense, amtsforvalter Schou fra Thisted samt fru de Steensen Leth af Høiris.²⁷

Hotellet åbnede året efter i 1918 på Kristi himmelfartsdag. Vi har en lille reportage fra dette år. Flere og flere finder vej til Bulbjerg på grund af badelivet og naturen. Det var især egnens folk og byboere fra Thisted. Om udsigten fra klinten blev det fortalt, at især kikkerten spillede en stor rolle. Og i aftenmørket kunne man se lyset fra Hanstholm Fyr og Hirtshals Fyr. Signeret Jyll-P.²⁸

Desuden blev der holdt et mere utraditionelt arrangement søndag 25. juni 1918: »Stor sportsfest på Bulbjerg med Aarhus Atletikklubs bedste mænd«. Blandt deltagerne var nummer 1 og 2 ved den i vinter afholdte konkurrence i smuk legemsbygning. Opvisningen bestod i brydning, boksning, køllesving og jonglering med jernkugler. Efter opvisningen var der svingom til klokken 11.²⁹

Thit Jensen havde i sensommeren 1919 fået en aftale med en yngre mand om, at de sammen skulle flyve fra Bulbjerg til Thits søster i Hurup i Sydthy, og Thit skulle selv prøve at styre flyet. Manden var den 28-årige sergent H.L.V. Bjarkov, uddannet ved Hærens Flyveskole, kendt under navnet »Himmelhunden«. I sommeren 1919 rejste han omkring fra by til by med flyveopvisninger – dvs. loops, styrt og sideflyvning.

22. august om eftermiddagen stod flyet på stranden ved Bulbjerg. Men det, der skulle være ren rutineflyvning, endte desværre galt. Bjarkov havde gået rundt i sandet og samlet sten op, og da flyet lettede, fløj en sten op og gjorde skade på propellen. Da var flyet allerede ude over havet, og Bjarkov måtte vende om med kurs mod strandkanten. Men flyet styrtdykkede ikke langt fra kystlinjen, hvor propellen splintredes.

Bjarkov bar selv Thit Jensen i land, siges det. Og tililende

²⁷ FjA 10.07.1917

²⁸ FjA 28.05.1918

²⁹ FjA 18.06.1918

fiskere hjalp med at bjærge flyet. Bjarkov måtte derfor overnatte på hotellet og dele værelse med Thit Jensen, hvilket gav anledning til bekymringer efterfølgende. Flyet blev fragtet til Frøstrup Markedsplads, hvor det stod, til der kunne skaffes viderebefordring. Hændelsen levede videre i den lokale sladder – ofte i mere og mere farverige vendinger – og blev i øvrigt refereret i Thisted Amts Tidende i 1921 og endnu engang i 1944.³⁰ Gustav Fenger var ikke med på Bulbjerg i 1919 – herom senere.

Pinsefest, sankthansfest og høstfest var blevet en fast del af programmet. Afholdsfest blev en nyskabelse på programmet i 1921. I disse år var afholdssagen et meget diskuteret emne i den offentlige debat. Der var afholdsfest 7. august 1921, hvor redaktør Holger Christensen ifølge referatet holdt et udmærket afholdsagitorisk foredrag. Det havde ikke samlet så mange mennesker – kun ca. 100 – men vejret havde heller ikke været det bedste. Om aftenen var der bal.³¹ Flere afholdsfester fulgte i årene efter.

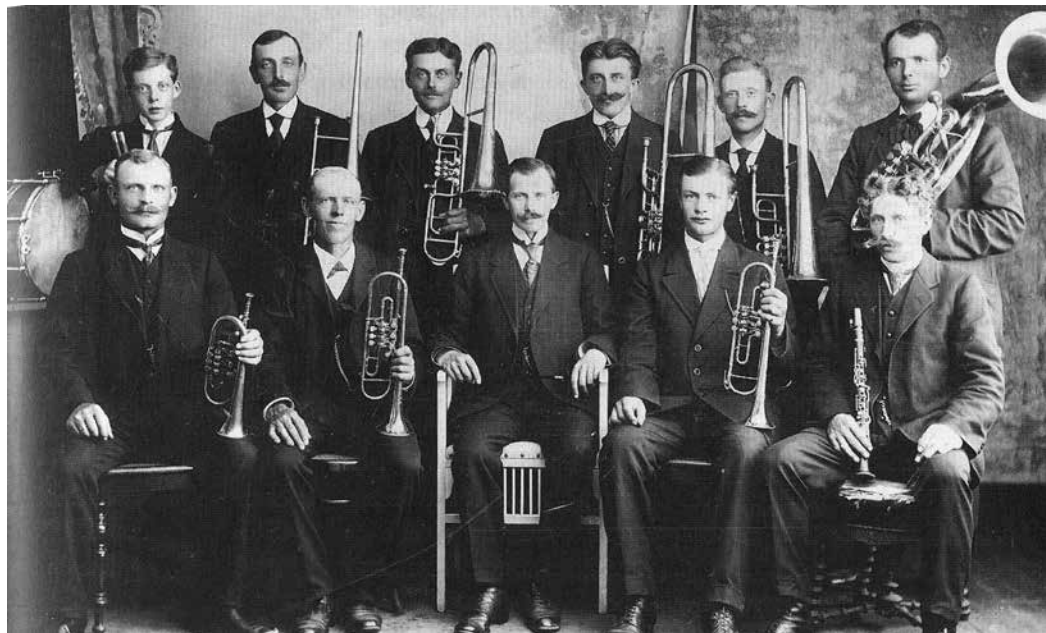
Han Herreders Husmandskreds holdt den årlige sommerudflugt til Bulbjerg 25. juni 1922. Turen gik først til Frøstrup, hvor Tømmerby Husmandskreds gav kaffe. Deltagerantallet var ca. 140. Derefter besøgte man et par små brug i Tømmerby og Lild, inden der blev stillet gratis køretøjer til rådighed, ca. 30-40 styk, og turen gik videre til Bulbjerg. 2-300 deltagere samledes i en dalslugt øst for bjerget, hvor formand Edvard Danielsen fra Aggersund bød velkommen. Lærer J. Jacobsen fra Øsløs holdt et godt foredrag om husmandsstandens udvikling og fremtidsvilkår, hvorefter der var kaffe og madkurve. Vel bragte regnen af og til lidt forstyrrelse i idyllen, men alt i alt var det en vellykket sommerrejse.³²

På samme tid fik frøken Mejlby afslag på en ansøgning om længere sæsonåbning på hotellet. Året efter søndag 10. juni 1923 blev der annonceret endnu en stor sportsfest med en stor brydekamp og bal bagefter. Men før kampene var der foredrag med formanden for Dansk Atletik Union, H. Petersen fra Aarhus, »om sporten og dens betydning for den legemlige sundhed«. Blandt deltagerne nævnes M. Vanger, der havde deltaget i olympiaden i Athen i 1906, og Poul Hansen, der havde været med til olympiaden i Antwerpen i 1920, hvor han havde vundet

³⁰ Alfort, 2024, side 67-70; ThAT 24.01.1921 og 23.08.+06.10.1944 og www.geocaching.dk

³¹ FjA 08.08.1921

³² FjA 27.06.1922

Sand Kjeldsens Orkester – ledet af musikdirektør Chr. Sand Kjeldsen, Fjerritslev – stod ofte for sommerunderholdningen på Bulbjerg Badehotel. Foto: Lokalhistorisk Arkiv Fjerritslev.

andenplads blandt verdens bedste brydere. Opvisningen bestod også i en kamp mellem sværvægtsbryderne Emil Nielsen og T. Petersen.³³

Musikken til ballerne i denne periode blev annonceret som »Fjerritslev Musik«, hvilket formodentlig var Sand Kjeldsens Orkester.

Vejforbedringer og en ny konkurrent

Rejsen til Bulbjerg var en lang tur. Ved ankomsten med tog til Frøstrup var der stadigvæk et stykke vej. Viderebefordringen foregik med hestevogn eller en af de få lejebiler (den tids taxaer); dog kom der flere biler til i perioden. Desuden siges det, at Bulbjergvej var i dårlig stand.

I 1924 finder vi de første spor af diskussionen om Bulbjergvej, der kom til at stå på gennem flere år. Tømmerby-Lild Sogneråd søgte om tilskud til vedligeholdelse af kommunens bivej nr. 10 (Bulbjergvej) hos Thisted Amtsvejvæsen. Udgiften til dette blev anslået til ca. 1.250 kroner. Amtsvejinspektøren anbefalede at yde et årligt tilskud til vejen på en tredjedel af udgifterne, hvilket blev vedtaget.³⁴

³³ FjA 25.04.1923

³⁴ FjA 14.06.1924

Alligevel skulle vejdiskussionen fortsætte flere år frem, og der var et stigende antal turister år efter år. Eksempelvis åbnede Svinkløv Badehotel pinsedag 31. maj 1925 som en ny konkurrent til Bulbjerg. Modellen lignede meget hotellet på Bulbjerg, for eksempel med bal om søndagen. Dagen efter åbningen i Svinkløv blev der holdt bal på Bulbjerg med Sand Kjeldsens Orkester.³⁵ Svinkløv Badehotel fik til forskel fra hotellet på Bulbjerg megen ros for det smukke bygningsværk og den diskrete placering i forhold til naturens skønhed.

Klager over Bulbjergvejs tilstand fortsatte også de næstfølgende år. 9. november 1927 klagede postmester Larsen i Frøstrup til Tømmerby-Lild Sogneråd. På grund af store vandmængder kunne vejen ikke befares af landposten, og det samme gjaldt Glædevej. Vejudvalget skulle derfor sørge for disse vejes udbedring. Kort tid efter blev vejene diskuteret i Thisted Amtsråd, hvor amtsrådet i første omgang vedtog vejbelægning med asfalt på Sallingsundvej. Desuden blev det anbefalet, at Bulbjergvej og Svinkløvvej også kom i betragtning, men det blev bemærket, at »Bulbjergvej har næsten ingen lokal betydning«.³⁶

Vejsagen dukkede op igen 1930, hvor Tømmerby-Lild Kommune bliver bevilget tilskud af vejfonden til udvidelse og grundforbedring af Bulbjergvej. Vejen skulle udvides fra seks til syv meter mellem grøfterne. Prisen blev anslået til 18.500 kroner,³⁷ men det var stadig en vej bestående af skærver blandet med ler og sand. Det ser ud til at have lukket vejsagen for en tid.

Falck måtte få år senere, i 1935, afhente en halv snes biler, der sad fast i sandet på vejstykket mellem Bulbjerg og Thorup Plantage, hvilket var til gene for badehotellet.³⁸

Den evindelige vejsag nåede en kulmination i 1939, hvor den tilfældigvis når helt op på allerøverste niveau. Trafikminister Fischer ferierede i Hanstholm, og 23. juli 1939 var han på biltur rundt i Han Herred. Det bemærkes, at Bulbjergvej aldrig har været særlig velholdt, men efter sommerens regn var vejen nærmest ufremkommelig, faktisk var det kun en række vandfyldte huller.

Ministeren betegnede vejens tilstand som uforsvarlig. Og turister kaldte det den mærkeligste oplevelse, de havde haft i ferien ad »Danmarks dårligste kommunevej«. En turist fortalte,

³⁵ FjA 28.05.1925

³⁶ FjA 08.11+17.12.1927

³⁷ FjA 30.08.1930

³⁸ FjA 15.08.1935

at han nær ved Bulbjerg Huse havde set en fin, ny sommerhat flyde på en vandpyt – og til sin overraskelse fandt han en mand nedenunder. Avisskribenten ville dog ikke afvise, at historien kunne være overdrevet.

Men det var en dårlig sag for sognerådet. Den nye forpagter på Bulbjerg Badehotel, fru Elsie Jensen, der året forinden afløste frøken Mejlby, klagede senere i 1939 over Bulbjergvejs dårlige forfatning. Amtsvejsinspektøren oplyste hertil, at vejen for nylig var istandsat, men stærke regnskyl havde atter gjort vejen en del hullet. Og sognerådet agter til foråret at foretage en større reparation.³⁹

Men da havde man fået andet at tænke på.

Det store udflugtsmål

Ved siden af hotellet og badegæsterne blev Bulbjerg i stigende grad et yndet sommerudflugtssted for foreninger og andre. Bilerne gjorde stedet mere fremkommeligt. Men det var i øvrigt meget forskelligartede aktiviteter, der fandt sted. Kongens Livjægerkorps kom på besøg i sommeren 1926 – i alt ca. 60 mand og hovedsagelig københavnske kontorfolk. Turlederen var premierløjtnant Malstrøm.

Hele styrken sejlede med damperen fra København til Aalborg, hvorefter det var en cykeltur over Nibe, Løgstør, Nykøbing Mors, Thisted, det nye havneanlæg ved Hanstholm til Frøstrup og Bulbjerg. Torsdag morgen 3. juni holdt Livjægerkorpset øvelser i terrænet vest for Bulbjerg. Korpset fandt efter de strenge øvelser hvile og forplejning på Bulbjerg Badehotel, hvor frøken Mejlby var en opmærksom værtinde. Men det var uden overnatning. Cykelturen gik videre over Fjerritslev, Svinkløv, Brovst, Store Vildmose til damperen fra Aalborg.⁴⁰

Militærøvelser har også siden hen fundet sted omkring Bulbjerg. Andre, mere utraditionelle, gæster besøgte Bulbjerg sidst på sommeren 1926. En ualmindelig dristig og fræk ræv havde været på spil, i første omgang øst for bjerget, hvor store lam var blevet overfaldet og ædt. Vestfor i schweizerhytten, der var beboet af overlæge Schilling fra Norge, havde man haft besøg. Her kunne man om natten høre noget springe op ad husets ydervæg, hvor der hang en skinke. Ræven forsvandt med skinken, men desværre lykkedes det ikke at få fat på tyven.⁴¹

³⁹ FjA 25.07+05.12.1939

⁴⁰ FjA 20.04+28.05+05.06.1926

⁴¹ FjA 28.08.1926

Avisen kunne så et par dage efter fortælle om en endnu mere utraditionel gæst under overskriften »Hvalros i Jammerbugten«. Hvalrossen blev først set ved Hanstholm på vej ind i Vigsøbugten, hvor den blev forfulgt af fiskere i motorbåd. Dyret søgte ind på strandbredden ved Lild Strand, hvor den lå stille og skikkelig. En fisker slog på den med en jernstang, og man skaffede skydevåben, men den satte ud og gik østefter omkring Bulbjerg og Valbjerg og videre østpå. Hvalrossen blev anslået til en vægt på 3-4.000 pund, en længde på syv meter, en tykkelse som en mands højde og stødtænder på ca. 65 centimeter. Desuden syntes den at have haft en skade på den ene luffe.⁴²

KFUM og KFUK for Thy og Han Herreds sommerudflugt i 1927 blev en stor succes med ca. 1.000 deltagere. Thisted Væbneres Musikkorps indledte mødet med nogle kvikke numre, hvorefter pastor Odgaard fra Hurup bød velkommen med en tale om »livets lys«. Efterfulgt af Thisted Kristelige Sangkor med organist Jørgensen som dirigent. Mødet blev afsluttet med spising af den medbragte mad og en tur rundt i naturen. Og en lignende udflugt blev arrangeret igen året efter i 1928.⁴³ KFUM og KFUK's udflugter var markant de største i denne periode og beviser en stor tilslutning til bevægelsen.

Men det var også i 1928, at der kom en pinlig afsløring. Han Herredernes Afholdskreds havde holdt kredsmøde i Klim Forsamlingshus, hvor mange forskellige emner blev drøftet. Men det blev også afsløret, at der efter politiforhør ved en afholdsfest på Bulbjerg Badehotel var blevet solgt 800 bajere. Men som det blev bemærket: »Ja, går det således med det grønne træ, hvordan da med det tørre?«⁴⁴

Endnu en militærøvelse fandt sted i 1929. 3. Feltartilleriregiment fra Aarhus foretog kanonskydning vest for Bulbjerg over fem-seks dage sidst i juni og fem-seks dage sidst i september, dvs. skarpskydningsøvelse med svært skyts i klitarealet mellem Hjardemål og Bulbjerg. Krigsskuepladsen blev udlagt til ca. 4.000 tønder land. Husene i Lild Klit og ved Bulbjerg ville komme i farezonen. Derfor måtte dyr og mennesker være borte fra arealet, mens skydningen foregik mellem klokken 10 formiddag og 3 eftermiddag. Den ubehagelige flytning samt eventuelle ødelæggelser og leje af klitarealet ville blive betalt med 1.000 kroner.

⁴² FjA 30.08.1926

⁴³ FjA 07.07.1927 og 26.06.1928

⁴⁴ FjA 27.09.1928 jf. lukasevangeliets 23,31.

Kaptajn Buchholtz fra feltartilleriregimentet havde aftalt dette med gårdejer Otte Ottesen, Lund, der som formand for planteavlsudvalget skulle fordele pengene mellem lodsejerne.⁴⁵

På badhotellet fortsatte livet som hidtil. Men de følgende år blev mere og mere præget af økonomisk krise og arbejdsløshed. Lokalerne på Bulbjerg Badehotel blev i 1934 forandret for første gang siden opførelsen i 1907. De to restaurationslokaler blev slået sammen til ét med en storslået udsigt til Hanstholm og Svinkløv. Kunstmaler Axel Mørch, der denne sommer boede på hotellet, skulle dekorere det nye lokale. Desuden skulle han genopfriske Gustav Fengers malerier fra 1913. Fengers malerier havde ikke haft godt af, at hotellet stod tomt og uden varme om vinteren.

Indvielsen fandt sted søndag 25. juni 1934 med koncert klokken 4 og derefter »liegstow«, som i 1930'erne blev en ny, fast tradition. Desuden blev det fortalt, at Thit Jensen også denne sommer boede på Bulbjerg, hvor hun skrev på en ny, stor historisk roman.⁴⁶

Turisttilstrømningen var i vækst i disse år, hvor flere fik bil, dog stadigvæk forbeholdt de mere velstillede. Bulbjerg Badehotel kunne i sommeren 1935 melde fuldt belagt. Også andre på egnen kunne fortælle om en god sæson: Svinkløv Badehotel, Klitrosen og Bjerregaards Hotel i Slettestrand samt pensionaterne hos Jens Søndergaard på Grønnestrand og hos Larsen i Strandfogedgaarden ved siden af. Der var med tiden kommet flere attraktioner til.

Desuden blev turismen hjulpet på vej af Statsradiofonien, der var begyndt at udsende turistvejledninger. En udsendelse sendt torsdag 23. maj 1935 var helliget badhotellerne Bulbjerg og Svinkløv. Kort sagt en glimrende turistreklame.⁴⁷

Fremtiden tegnede lyst. Trods det stigende antal turister bortforpagtede frøken Mejlby hotellet i 1938, sikkert på grund af alder. Avisen kunne 28. februar meddele, at fru Elsin Jensen blev ny bestyrer med »bevilling til gæstgiveri med ret til udskænkning af stærke drikke«. Fru Jensen havde tidligere været værtinde på Hotel Nordsøen i Blokhush og Hotel Phønix i Brønderslev. Åbningsfesten fandt sted søndag 28. maj 1938.⁴⁸

En anden skelsættende begivenhed fandt sted samme år. Od-

⁴⁵ FjA 28.05.1929

⁴⁶ FjA 12.06+23.06.1934

⁴⁷ FjA 25.05+11.07.1935

⁴⁸ FjA 28.02+18.05.1938

desundbroen blev åbnet 15. maj 1938, og blot tre måneder senere kunne man konstatere, at 100.000 biler havde passeret broen. I færgetiden havde det været ca. 15.000 passagerer om året. Det betød markant flere turister på Han Herreds bade- og udflugtssteder som Bulbjerg, Svinkløv og Slettestrand. Det var turister fra alle dele af landet, men især de sydvestlige amter.⁴⁹

Turistsæsonen 1939 blev også god med en til tider fuld belægning på egnens hoteller. Fru Jensen på Bulbjerg var godt tilfreds med sommersæsonen til trods for det dårlige vejr; derimod havde der ikke været så mange til hotellets weekendarrangementer: »Mange turister tør ikke vove sig ud på den dårlige vej«.⁵⁰

Fredning og klitplantning

Sandflugten har gennem århundreder været en plage på den jyske vestkyst, og problemet har sikkert ikke været let at løse. Der har gennem tiderne været forskellige tiltag fra kongens og statens side, hvor bønderne fik forskellige påbud, der skulle dæmpe sandflugten.

Først i 1867 vedtog Rigsdagen »Lov om Sandflugtens Dæmpelse«.⁵¹ Men sagen var ikke så ligetil. Klitareaerne var privatejede matrikler, og ikke alle var villige til at afgive jorder. Og staten måtte skaffe penge til opkøb samt det nødvendige plantningsarbejde, så det tog sin tid. Klitplantningen af fyr- og grantræer i sognene Klim, Vester Thorup og Vust foregik stadigvæk i 1930'erne – det, der med tiden blev til Thorup Plantage. Derimod var klitplantningen vest for Bulbjerg endnu ikke påbegyndt.

Planer om klitplantning i Lild Klit dukker op i 1928. Man ville beplante 3.000 tønder land, der med tiden skulle blev statsplantage. Men der var modstand mod planerne. Dels mente nogle, at de nærliggende ejendomme ingen nytte ville få af foretagendet, dels mente nogle, at naturskønheden ved Bulbjerg ville gå tabt.

Folketingsmand Pinstrup,⁵² der var fortaler for sagen, så an-

⁴⁹ FjA 20.08.1938

⁵⁰ FjA 12.08.1939

⁵¹ Imer, 2002, side 8

⁵² Peder Pedersen Pinstrup, født 14. december 1861 i Vokslev ved Nibe, død sammesteds 30. juni 1934. Landmand. Præsident for Landbrugsraadet 1920-33. Medlem af Folketinget 1903-32 for henholdsvis Venstrereformpartiet og Venstre.

derledes på tingene, idet han mente, at det ville skabe læ for de bagvedliggende jorder. Senere i 1928 blev der holdt et møde på Bulbjerg Badehotel med Folketingets finansudvalg, hvor man kort konfererede med nogle få af egnens mænd (det er ikke oplyst hvilke) om sagen. I øvrigt var de fremmede yderst begejstrede for den storslåede natur.⁵³

Diskussionerne fortsattes, og sagen er langt fra afgjort. Dansk Naturforening slår i sit årsskrift for 1929 stærkt til lyd for, at vilde arealer skal naturfredes, som det var sket med Rebild Bakker. Og foreningens Aalborgafdeling mente, at beplantning skulle forhindres. Bulbjerg skulle have lov at ligge i al sin storhed.⁵⁴

Det endelige lovforslag lå klar året efter i 1930 for de to sogne Lild og Hjardemål – i alt 4.000 tønder land. Lodsejernes pris var 20 kroner pr. tønde land. Staten ville yde 18 kroner på vilkår, at de to kommuner og amtet ville give 1 krone. Kommunerne bevilgede den ene krone, og senere samme år bevilgede staten de 18 kroner pr. tønde land – i alt 72.000 kroner fordelt på de tre følgende finansår.

Nu ventede man kun på amtsrådet i Thisted, der afslog at yde tilskud.⁵⁵ Dermed var sagen uafgjort, og diskussionerne fortsatte. Den allestedsnærværende Thit Jensen var vred over kystfredningsplanen, og hun fremkom med meget skarpe udtalelser imod denne. Hvis forfatterforeningens grund ved Bulbjerg blev berørt af fredningen, ville der blive anlagt sag mod staten for at få fredningen omstødt. Og om fornødent vil sagen blive ført helt op til Højesteret, påpegede hun.⁵⁶

Men det ser ud til, at sagen er opgivet på dette tidspunkt. I de samme år berejste Thisted Amts Sandflugtskommission hele amtets vestkyst fra Agger til Svinkløv, hvor de inspicerede forholdene og gjorde ophold på Bulbjerg Badehotel.⁵⁷ Rejserne fandt sted hvert år til og med 1939, men det synes ikke at være kommet til konkrete tiltag.

Thit Jensen

Forfatteren og foredragsholderen Thit Jensen blev gennem alle årene en fast sommergæst på Bulbjerg Badehotel. Hun var blandt de ellers mondæne gæster den mest kendte personlighed,

⁵³ FjA 09.02+23.03+28.06.1928

⁵⁴ FjA 27.07.1929

⁵⁵ FjA 30.08+13.12.1930 og 04.01.1931

⁵⁶ FjA 30.01.1935

⁵⁷ FjA 24.07.1934

og desuden var hun farverig og livlig med sine egne markante holdninger til tingene. Og hun var nærmest blevet synonym med Bulbjerg.

Hvem var denne usædvanlige kvinde, der blev en kendt fortæller for den tids kvindesag?

Thit Jensen blev født i dyrlægehuset i Farsø 19. januar 1876 som nummer fire i en børneflokk, der med tiden blev til 11. Og hun var den førstefødte af pigerne. Den ældste bror blev den kendte og meget roste forfatter Johannes V. Jensen. Faderen var egnens dyrlæge. Den store børneflokk har utvivlsomt været afgørende for hendes senere kvindepolitiske holdninger.

Thit Jensens romandebut fandt sted i 1903, og hendes holdninger var allerede fra starten markante, men på sin vis også typiske for de nye tanker og idéer, der vandt indpas i netop denne periode. Thit Jensen var spiritist og glødende tilhænger af reinkarnationstanken.⁵⁸ Men det var i forbindelse med kvindesagen, hun især blev kendt over det ganske land.

I juli 1917 bragte Fjerritslev Avis en reportage fra et Thit Jensen-foredrag på Bulbjerg Badehotel om emnet »Forstandigt ægteskab«. Hotellets sal var fyldt med et par hundrede tilhørere. Disse blev »holdt i ånde fra først til sidst af den vittige, lille frue, som spirituelt og maliciøst causerede over fornuftigt ægteskab«. Journalisterne morede sig, så de glemte at tage referat. Thit Jensen gennemgik ægteskabets historie fra paradisetts have og videre til ægteskabet, der ganske simpelt foregik ved kvinderov. Senere blev døtrene en handelsvare, som fædrene kunne handle med og for eksempel sælge for en pakke smør. Først med middelalderens riddertid kom kærligheden ind i ægteskabet. I det moderne ægteskab skulle de to ægtefæller supplere hinanden og søge at få det bedst mulige ud af hinanden.⁵⁹ Holdningen var kort sagt, at den degenererede mand skulle råbes op. Først og fremmest skulle kvinden have bedre kår og mere magt. Og i denne forbindelse blev frivilligt moderskab og fødselsregulering mærkesager for Thit Jensen.⁶⁰

Men der skulle snart komme en forandring i hendes liv.

⁵⁸ Andersen, 1990, side 9

⁵⁹ FjA 24.07.1917

⁶⁰ Andersen, 1990, side 9

Den erotiske hamster

Thit Jensen havde i 1908 mødt Gustav Fenger, der blev født i Thisted i 1887 som søn af distriktslæge Sophus Fenger. Efter en tid flyttede hun til hans lejlighed i Egils Gade i København. Og endelig 4. oktober 1912 blev de gift på rådhuset. Parret fik efterfølgende en lykkelig tid sammen. Thit Jensen var en inderlig fortaler for ægteskabet, hvilket adskiller hende fra andre kvindesags fortalere både dengang og senere.

Ægteskabet var for Thit Jensen en afglans af paradistilstanden. Og skilsmisse kunne kun komme på tale efter ihærdige forsøg på at puste liv i ægteskabets åndelige sæk. Det var en tragedie for samfundet, og derfor absolut sidste udvej. På dette punkt var hun ingen oprører, men i overensstemmelse med tidens fremherskende normer.

Alligevel skulle ægteskabet med Gustav Fenger slå revner og ende i skilsmisse. Hovedårsagen var, som det så ofte er, utroskab. Parret blev separeret i foråret 1918. Og Thit Jensen bad en bøn til Gud om, at hun aldrig mere skulle se et glimt af ham igen. Den endelige skilsmisse trak ud til maj 1922.⁶¹ Men det gav ikke anledning til at ændre hendes syn på ægteskabet. I stedet blev det anledningen til hendes største bogsucces, romanen »Den erotiske Hamster«.

Thit Jensen var jo blevet landskendt, og hun var derfor mere interessant end andre. Mange vidste derfor, at ægteskabet med Gustav Fenger skrantede. Og da bogen udkom, var det kendt i vide kredse, hvilke personer romanen omhandlede. Og en vis nyfikenhed har muligvis medvirket til salgssuccessen. Bogen blev i løbet af kort tid solgt i 11 oplag.

En roman er ikke nødvendigvis den hele sandhed, men Thit Jensen er meget selvudleverende, hvilket giver bogen et meget ærligt præg. På en af bogens første sider omtales det pæne borgerlige lægehjem i Thisted med bidende sarkasme og vanlig retorisk elegance: »I sit flagrende, vittige hjem, hvor livets væsentlige pointe var, om man gouterede den dafourske jargon eller ikke, hvor slægtens stolthed over forudgangne bisper og ministre udløste sig i 'Guds udvalgte dafourer'. I et hjem og med et navn tyngt af prætentioner, gæld, drømme og despoti gik den lille Johan Dafour ene med sin drøm. Han ville være kunstner.«⁶²

En del af romanen foregår på Bulbjerg og omkring på egnen,

⁶¹ Andersen, 1990, side 137-139 og 162

⁶² Jensen, 1919, side 8

blandt andet en cykeltur til Feggesund. En stor del af bogen blev skrevet på Bulbjerg. Thit Jensen fortalte til avisen 23. september 1919, at hun havde arbejdet fra klokken 4 om morgenen til klokken 10 om aftenen: »Jeg fuldførte den i Bulbjerg, det dejligste sted jeg véd i hele verden.« Desuden fortalte hun, at hun havde købt en byggegrund, hvor der skulle bygges sommerhus. Og tillige havde hun fået tid til endnu et foredrag på hotellet søndag 10. august 1918 med fuldt hus om emnet »Humanitet og dovenskab«, efterfulgt af bal til klokken 12.⁶³

»Den erotiske Hamster« fik endnu et efterspil i Han Herred. Bogen blev dramatiseret af en teatertrup som et skuespil i fire akter, som blev opført på Fjerritslev Teater mandag 28. marts 1921 klokken 7.30, Frøstrup Teater torsdag 31. marts og Brovst Teater fredag 1. april. Annoncen understregede: »Obs. Børn har ingen adgang«.

Avisen bragte endda en anmeldelse af stykket i Fjerritslev 2. påskedag. Besøget var godt, omend ikke helt fuldt hus, hvad der burde have været, forlyder det. Det var en god forestilling med fru Helga Huld i hovedrollen. Hun fandt udmærket udtryk for den sorg, hun føler, da det går op for hende, at hendes mand glider fra hende og over til hamsteren. De to andre bærende kræfter var frøken Lecker Hermansen, der var tilpas djævelsk i sin fremstilling af hamsteren. Og hr. Per Andersen ydede den bedste kunst i rollen som den karakterløse kunstner.⁶⁴

En stranding ved Lild Strand

»Under Sandnæshage ligger strandet en skonnert, den har knækket sit ror under Norges kyst, og som en skamskudt svaale er den suset på strømmen gennem alle nattens timer, og nu ligger den her. På den anden side af bjerget går den brede strand i en tungespids ud i skumbæltet, der har også ligget en skonnert i havstokken, og kysten gik også på den, slog sin arm om den og blev der, dens tungespids blev skonnertens grav.«⁶⁵

Der lå rent faktisk et skibsvrag ved Sandnæshage, da Thit Jensen færdigskrev »Den erotiske Hamster« på Bulbjerg. Strandinger skete jævnligt på den jyske vestkyst. De største koncentrationer af strandinger fandt sted ved Agger Kanal, omkring Skagen og ved Læsø, men også ved Jammerbugten skete det jævnt hen, at et skib forulykkede.

⁶³ FjA 22.07+05.08.1919

⁶⁴ FjA 22.03+31.03.1921

⁶⁵ Jensen, 1919, side 102

Avisen kunne 5. august 1919 meddele, at »i morges ved 8-tiden blev redningsmandskabet kaldt til redningsbåden, der blev sat ud. En skonnert var strandet i en stærk vestenstorm og kastet helt ind på inderste revle på Lild østre strand. Kaptajnen svømmede i land, medens de tre andre af besætningen blev reddet af redningsbåden. Og besætningen befinder sig nu hos strandfoged Græsbøll«.

Skonnerten var »Frem« af Aarhus, ført af kaptajn Svarre. Og den var på vej fra Gilleleje til Westhartlepool med en last af props (dvs. småt tømmer). »Frem« var sprunget læk i Skagerak, da pumperne var i uorden, og kunne ikke længere holdes flydende, hvorfor den måtte sættes mod land. Skibet ville formodentlig ikke kunne sættes ud igen, idet bunden var slået i stykker i brændingen og af at hugge på revlen.

Skibsvraget kom til at ligge på standen, indtil strandingsauktionen kunne finde sted mandag 27. oktober 1919 formiddag klokken 11 – over vrag, inventar og gods. Godset bestod af: 2 master, rær og stænger, 2 stel sejl, det ene nyt, en del tovværk og småt klæde, kahyt- og kabysinventar. Og den ilanddrevne last bestod af ca. 700 styk props ca. 6 fod lange. Auktionen blev foretaget af strandingskommissær Carl Zoll fra Thisted.⁶⁶

Ekskurs: Foreningen til Seksuel Oplysning

Thit Jensen havde holdt adskillige foredrag om emnet »Frivilligt moderskab«. Men måske syntes hun, at der skete for lidt i sagen. I hvert fald stiftede hun i januar 1924 »Foreningen til Seksuel Oplysning«. Senere samme år henvendte Ordruplægen Jonathan Leunbach sig til Thit Jensen. Leunbach havde tanker om frivilligt moderskab og prævention i samarbejde med Kommunistisk Kvindesekretariat uden om den som altid skeptiske lægeforening. På en klinik i Odensegade på Østerbro kunne kvinderne få seksualoplysning og udleveret pessarer. Prisen afhæng af deres økonomiske formåen – bemidlet eller ubemidlet, som det hed dengang.⁶⁷

Thit Jensen og den fire år yngre Leunbach kørte efterfølgende parløb i sagen; blandt andet fulgtes de til foredrag og lignende. Men Leunbach blev efterhånden radikaliseret. Han kom som læge i kontakt med ligesindede i udlandet, dvs. sexologiske pionérer. Sammen med disse udenlandske venner stiftedes i 1928 »Verdensliga for Seksualreform«, der blev kendt som »seksual-

⁶⁶ FjA 05.08+27.10.1919

⁶⁷ Andersen, 1990, side 197-199

reformbevægelsen«. Verdensligaen blev officielt stiftet på en konference i København med Leunbach i spidsen. Og han blev en central skikkelse i bevægelsen.⁶⁸

Thit Jensen tog i december 1926 på en lang sørejse til Australien og New Zealand. Ved hjemkomsten til København i maj 1927 var hun absolut ikke tilfreds med den udvikling, der var sket i hendes forening.⁶⁹ Der var sket meget, men uden hendes tilslutning. Med Thit Jensen i udlandet holdt Leunbach ni offentlige møder i København for fulde huse under overskriften »Hvordan man begrænser børnefødsler«, hvilket blev fulgt af en foredragsturné rundt i landet med en kuffert fyldt med lysbilleder af kønsorganer. Desuden var Leunbach til Thit Jensens skræk også begyndt at agitere for fri abort.

Initiativet blev i offentligheden mødt med enorm forargelse. Leunbach agiterede nu for langt mere vidtgående reformer end Thit Jensens præventionsprogram. Ham og hans »sovjetgarde« delte hun ikke synspunkter med!

Leunbach blev udmanøvreret fra foreningens formandspost, som Thit Jensen selv overtog, og Leunbach forlod senere foreningen.⁷⁰ Thit Jensen fortsatte sine kvindepolitiske foredrag, men hun fik efterhånden mere travlt med store historiske romanprojekter. I forhold til seksualreformbevægelsen var hun endt på et sidespor.

Seksualreformbevægelsens idégrundlag var funderet på Sigmund Freuds psykoanalyse i langt højere grad end marxismen, som Freud på dette tidspunkt var i gang med at revidere. Wilhelm Reich, som havde været elev hos Freud i Wien, holdt fast i Freuds oprindelige teorier om seksualiteten, som han arbejdede videre med. Og Reich blev kendt for bogen »Orgasmens Funktion«, hvor han udviklede teorien om totalorgasme – udgivet i 1927. Bogen fik i øvrigt et comeback med 1960'ernes ungdomsoprør og kvindefrigørelse. Leunbach talte varmt for Reichs teorier.

I 1933 emigrerede Reich efter nazisternes magtovertagelse til København, hvor han blev den helt centrale skikkelse i bevægelsen. Thit Jensens holdning til Freud og psykoanalysen var kort og kontant: mental gøgleri! Og hun blev aldrig en del af det københavnske bohêmemiljø, der prægede bevægelsen.

⁶⁸ Korsgaard, 2014, side 64-65

⁶⁹ Andersen, 1990, side 214-219

⁷⁰ Korsgaard, 2014, side 67-68

Forfatterhuset og Bulbjerghuse

Klitheden omkring Bulbjerg var privatejede matrikler, hvilket også gjaldt badhotellet. Forstranden var fra gammel tid kongeligt regale, hvilket i nyere tid reelt betød, at det var offentlig eller statslig ejendom. Det var den stedlige strandfogeds opgave at indsamle strandingsgodset, som oftest var tømmer af forskellig kvalitet, der blev solgt på forstrandsauktioner.

Klitheden ejedes af de omkringliggende ejendomme, men de sandede jorder havde ikke nogen høj værdi med hensyn til jorddyrkning. Arealerne blev brugt som overdrev til blandt andet græsning af får, der som regel gik frit omkring, samt jagt og indsamling af bær og svampe med mere, oftest som supplement til egen husholdning.⁷¹

Derimod gav væksten i turismen disse matrikler en øget pengeværdi som sommerhusgrunde. Og der blev i årene 1920-40 bygget flere sommerhuse i klitten sydvest for Bulbjerg – kaldet Bulbjerghuse. Arealerne var for en stor del blevet opkøbt af ikke-lokale, mest sandsynligt med henblik på fortjeneste ved videresalg.

Dansk Forfatterforening købte i 1934 en ejendom i Bulbjerg-huse på initiativ af Thit Jensen, som dermed satte endnu et aftryk på historien om Bulbjerg. Gården bestod af godt og vel 40 tønder land, og arealet var begroet med lyng, blåbær og sortbær samt klitter med marehalm foruden en del mose. Hensigten var at skabe et sted, hvor forfattere kunne få fred og ro til at udpønsse en ny bog. Thit Jensen havde selv indrettet huset og sørget for, at stuer og møbler var i smukke og rene farver, og alt blev praktisk indrettet. Til sidst blev det meddelt, at der var planer om flere huse i området. Idégrundlagt var forfattet af Johannes Buchholtz til Politiken.⁷²

Initiativet gav anledning til en mindre strid i Forfatterforeningen i april 1935. Det købte hus med jord havde kostet 2.200 kroner, og dispositionen var foretaget uden generalforsamlings samtykke. Forfatter Bertel Budtz Müller, der boede ved Hanstholm, foreslog i den anledning at give foreningens bestyrelse et mistillidsvotum, hvilket blev forkastet med 156 stemmer mod 26.⁷³ Den store Hanstholmdigter var tilsyneladende ikke vild med rivalen på Bulbjerg.

Den første sommer i 1935 blev huset beboet af den dramati-

⁷¹ Se i øvrigt Madsbøll, 2022

⁷² FjA 30.06.1934

⁷³ FjA 06.04.1935

ske forfatter Soya. Det var meningen, at der skulle udstykkes til flere huse på grunden; desuden var det muligt, at en udvidelse af Forfatterhuset blev nødvendig inden længe. Dertil kom, at Thit Jensen ville bygge sit eget hus, og hun var allerede i gang med at lave aftaler med håndværkere om et overslag. Men det blev først til næste år. Det næste halve år ville hun rejse til England og Spanien.⁷⁴ Jo, der var store planer og ambitioner med projektet – nærmest en hel forfatterby.

Thit Jensens hus blev ikke til noget den næste sommer. I stedet boede hun i en periode i Forfatterhuset. Hun var stadig en populær foredragsholder, og desuden var hun vellidt blandt de lokale. 12. juli 1936 holdt hun foredrag på det nyåbnede Hotel Sandnæshus ved Lild Strand over emnet »Muntre ting, mænd og kvinder taler med hinanden om«.⁷⁵ Det var stadig forholdet mellem kønnene, der optog Thit Jensen.

Hotel Sandnæshus blev opført i 1933, men åbningen blev udsat på grund af økonomiske vanskeligheder. Hotellet eksisterede kun i en kort tid, inden det blev købt af Københavns Kommunalærerforening med henblik på feriekoloni for skolebørn. Hvilket også kun blev for en kort tid, idet stedet blev beslaglagt af tyske soldater i 1940.⁷⁶ Men bygningen eksisterer stadig i 2024.

Digteren K.J. Almquist boede i huset året efter i sommeren 1937. Almquist var vendt tilbage fra en studierejse i Sverige, som var en gave fra den svenske kronprins, og nu ferierede han i Forfatterhuset, hvor han fik en ubehagelig oplevelse. En tidlig morgen var han gået en tur. Og for at gøre livet mere behageligt og skrive dagens digt havde han smidt jakken. Efter en times tid, da han ville tage jakken på igen, snoede en hugorm sig ud af ærmet.

Forfatterhuset har efter alt at dømme været flittigt benyttet de første år. I 1939 var det digteren Oluf Gynt, som havde fået halvanden måneds sommerophold.⁷⁷ Men året efter var alting forandret. Den første besættelsessommer var huset beboet af en unavngiven person. Avisen berettede om en blodstørstig hund tilhørende denne person. Hunden havde skambidt syv får, hvorefter de døde. Fårene tilhørte Mourits Chr. Nielsen i Bulbjerg og Chr. Pedersen i Nørklit. Desuden blev landposten Martin

⁷⁴ FjA 16.05.1935

⁷⁵ FjA 09.07.1936

⁷⁶ www.geocaching.com

⁷⁷ FjA 12.07.1937 og 13.05.1939

Andersen⁷⁸ fra Tømmerby pludselig overfaldet af bæstet ved Bulbjerghuse. Landposten havde fået et slemt bid i benet, og han måtte straks under lægebehandling. Og politiet vil nu tage sig af sagen.⁷⁹

Det tomme forfatterhus blev i november 1943 udsat for grundige indbrudstyve. En forbipasserende havde bemærket, at døren til huset stod åben og havde meddelt dette til vognmand Sørensen, Frøstrup, der havde opsyn med huset. Huset var blevet plyndret for en del værdifulde ting som spisegrejer, køkkenudstyr, selv koste og spande, en spiralseng med madras og en dejlig, ny kakkelovn. Sagen blev overdraget til kriminalpolitiet i Fjerritslev, der forsøger at finde gerningsmændene.⁸⁰ Der var en generelt stigende kriminalitet i besættelsestiden.

Festung Bulbjerg

De glade dage på Bulbjerg Badehotel fik en brat afslutning 9. april 1940, hvor hotellet efter nogle dage blev beslaglagt til indkvartering og forplejning af de tyske soldater.

Bulbjerg Badehotel blev et par måneder senere sat på tvangsauktion. Tvangsauktionen fulgte de foreskrevne regler trods de ualmindelige omstændigheder. Efter begæring af sagfører L. Rønn i Fjerritslev blev 9. august 1940 på pant- og udlægshaveres vegne afholdt tvangsauktion på matrikelnummer 50b i Nørklit Klitplantage af hartkorn 2 fjerdingkar 1½ album, hvilket omfattede bygninger med mur, nagel- og fastgjorte ting tilhørende frøken Marie Mejlby og øvrigt tilhørende stillet til bortsalg. Meddelt af Han Herreders Fogedkontor 17. juli 1940 ved Nøhr Hansen.

På tvangsauktionen blev hotellet overdraget til Grundejer-kreditforeningen i Herning som skyldestgørende panthaver for et hul på 10.000 kroner.⁸¹ Det lave bud har sikkert været påvirket af de særlige omstændigheder, og muligvis har det været et forsøg på at redde stumperne.

Med beslaglæggelsen har hotellets fremtid været uvis. Og det blev endelig nedrevet i 1943 for at give plads til et stort radaranlæg. Efter besættelsen i 1940 var der igangsat et befæstningsarbejde på Bulbjerg som støttepunkt for det større fæstningsanlæg i Hanstholm. Bulbjergfæstningen blev forbundet med

⁷⁸ Om landpost Martin Andersen, se Han Herred Bogen 2024.

⁷⁹ FjA 16.07.1940

⁸⁰ FjA 13.11.1943

⁸¹ FjA 18.07.1940 og ThAT 10.08.1940

Ellidsbølgaard i nabosognet Vust med tankgrave, mineringer, maskingeværstillinger og checkpoints. Ellidsbølgaard blev til-lige beslaglagt og anvendt som officersmesse.

Der var efter sigende ca. 2.000 mand ved fæstningsarbejdet – der har aldrig hverken før eller siden været så mange folk på stedet – dels danske entreprenører, dels polske og russiske krigs-fanger, som boede i baraklejligheder. Farvandet ud for Bulbjerg blev mineret, men var dog afmærket med sprængbøjer og spærre-balloner. Alligevel blev det til stor gene – forbundet med livsfare – for fiskerne, især med ilanddrevne miner, der indimellem rev sig løs fra havbunden.

Spørgsmålet om en genopførelse af hotellet blev taget op igen efter befrielsen i 1945. Men denne gang blev det frednings-sagen, der vandt. Fredningskendelsen for Bulbjerg og omkring-liggende arealer blev endelig afsagt i januar 1947. Fredningen omfattede også Bulbjerg-huse, hvor de huse, der ikke havde fået kompensation, blev fjernet.

Kilder og litteratur

Alfort, Sara: Damer der fik nok. Gads Forlag 2024.

Andersen, Jens: Thit – den sidste valkyrie. København 1980.

Græsbøll, Bent: En saga blot. Skarreklit – egn natur og folk. Viborg 1982.

Imer, Kaj (red.): I/S Klim Klitplantage 1902-2002. Fjerritslev 2002.

Jensen, Thit: Den erotiske Hamster (roman). København 1919, ny udgave 2018 med forord af Suzanne Brøgger.

Korsgaard, Lea: Orgasmeland. Da den seksuelle revolution kom til Danmark. København 2014.

Madsbøll, Christina Gjørup: Lild Strand i mands minde. Thisted 2022.

Nordisk Konversations Leksikon, bind 3. København 1944.

Rolighed, Jens: Bolbjergbogen. Fjerritslev 1966.

Fjerritslev Avis 1905-1945 (i noterne FjA).

Thisted Amts Tidende 1905-1945 (i noterne ThAT).

www.geocaching.com

www.nordjyskeavisarkiv.dk